

KOMPARATIVNA ANALIZA EVROPSKOG I DOMAĆEG ZAKONODAVSTVA O AMBALAŽI I AMBALAŽNOM OTPADU

Analizirani pravni akti:

- Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 94/62/EC od 20. decembra 1994. godine o ambalaži i ambalažnom otpadu;
- Direktiva (EU) 2015/720 Evropskog parlamenta i Savjeta od 29. aprila 2015. godine o izmjenama Direktive 94/62/EC u pogledu smanjenja potrošnje lakih plastičnih kesa nosiljki;
- Zakon o upravljanju otpadom ("Službeni list Crne Gore", br. 064/11 od 29.12.2011, 039/16 od 29.06.2016);
- Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže i rada tog sistema ("Službeni list Crne Gore", br. 042/12 od 31.07.2012);
- Pravilnik o ambalaži i otpadnoj ambalaži Republike Hrvatske NN 116/2017;
- Član L. 541-10-5 Zakona o životnoj sredini Republike Francuske
- Upravljanje otpadom (ekološke naknade – plastične kese) uredbe, 2001. godina S.I br. 605/2001, Irska

1. DEFINICIJE AMBALAŽE I AMBALAŽNOG OTPADA

Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 94/62/EC o ambalaži i ambalažnom otpadu definiše ambalažu kao „sve proizvode bez obzira na prirodu materijala od kojeg su izrađeni ili su korišćeni za sadržavanje, čuvanje, rukovanje, isporuku i predstavljanje robe, od sirovina do gotovih proizvoda, od proizvođača do korisnika ili potrošača.“ U ovu definiciju spadaju i plastične kese, iako direktiva ne sadrži posebne mjere o potrošnji takvih kesa.

Zakon o upravljanju otpadom ("Službeni list Crne Gore", br. 064/11 od 29.12.2011, 039/16 od 29.06.2016) ne prenosi ovu definiciju u njenom integralnom obliku, već definiše isključivo ambalažni otpad, odnosno „otpadnu ambalažu“ (Član 3 stav 1 tačke 14 i 15 - „komercijalna otpadna ambalaža“ i „komunalna otpadna ambalaža“) ne baveći se ambalažom prije nego što ona postane otpad.

Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže i rada tog sistema ("Službeni list Crne Gore", br. 042/12 od 31.07.2012), u članu 3 stav 1 tačka 5 svrstava plastične kese u „ambalažu koja nije namijenjena pakovanju robe“: „ambalaža koja nije namijenjena pakovanju robe su papirne ili plastične kese, uključujući kese koje su namijenjene krajnjem kupcu za umotavanje robe na prodajnom mjestu, tanjiri i čaše za jednokratnu upotrebu, folije za hranu, kese za zamrzivače, aluminijske folije“.

PREPORUKA 1

U novom zakonu neophodno je uvrstiti definicije plastičnih kesa u skladu s definicijama datim u članu 1 (tačke 1b-1e) Direktive (EU) 2015/720. Takođe se preporučuje da se jasno definišu svi izuzeci u odnosu na predložena ograničenja upotrebe, kako bi se izbjegli problemi u primjeni zakona.

ČLAN 1 (TAČKE 1B-1E) DIREKTIVE (EU) 2015/720

„1b. „**plastične kese nosiljke**” su kese nosiljke, sa ili bez ručke, napravljene od plastike, koje se potrošačima daju na mjestu prodaje robe i proizvoda;

1c. „**laka plastična kesa**” je plastična kesa nosiljka debljine manje od 50 mikrona;

1d. „**vrlo laka plastična kesa nosiljka**” je plastična kesa debljine manje od 15 mikrona koja se zahtijeva u higijenske svrhe ili se daje kao primarno pakovanje za rasutu hranu kada to doprinosi smanjenju nepotrebnih gubitaka hrane;

1e. „**okso-razgradive plastične kese nosiljke**” su plastične kese nosiljke napravljene od plastičnih materijala koje sadrže aditive koji ubrzavaju fragmentaciju plastičnih materijala u mikro-fragmente“.

ZA I PROTIV:

ZA: Od najveće je važnosti jasno definisati vrste plastičnih kesa koje su predmet ograničenja upotrebe i detaljno opisati sve izuzetke, kako bi se obezbjedilo da su ta ograničenja jasna potrošačima. Pored toga, EU insistira na transpoziciji direktiva u nacionalno zakonodavstvo država članica i kandidata za članstvo, gdje se naročito razmatra pravilno prenošenje definicija prilikom ocjene ispravne transpozicije. Zakonodavstvo određenih država članica može poslužiti kao model za dalja pojašnjenja ograničenja i izuzetaka.

PRIMJER – ČLAN S.I. BR. 605/2001 – UREDBE O UPRAVLJANJU OTPADOM, 2001, IRSKA

Irska je otišla korak dalje od zakonodavstva EU, opisujući u svom nacionalnom zakonodavstvu izuzetke vezane za ograničenja upotrebe plastičnih kesa različite namjene:

„Sljedeće vrste plastičnih kesa izuzete su iz definicije plastične kесе:

- (a) plastične kese koje se isključivo koriste za:
  - (i) svježiu ribu ili svježe riblje proizvode,
  - (ii) svježe meso i svježe mesne proizvode, ili
  - (iii) svježe živinsko meso i svježe proizvode od živine,

pod uslovom da takve kese nijesu veće po dimenzijama od 225mm po širini (osim umetaka) i 345mm po dubini (osim umetaka) i 450mm po dužini, uključujući i ručke;

- (b) plastične kese koje se isključivo koriste za proizvode navedene u tački (a) kada su takvi proizvodi upakovani, uključujući i kesu, pod uslovom da takve plastične kese nijesu veće od dimenzija navedenih u tački (a);

- (c) plastične kese koje se isključivo koriste za:
  - (i) voće, orašasto voće ili povrće,
  - (ii) slatkiše,

- (iii) mliječne proizvode,
- (iv) kuvanu hranu, bez obzira da li je topla ili hladna, i
- (v) led

pod uslovom da ti proizvodi nijesu sadržani u posebnom pakovanju i da kese nijesu veće od dimenzija navedenih u tački (a);

(d) plastic kese koje se koriste za prodaju robe:

- (i) na brodu ili u avionu koji prevoze putnike za naknadu, ili
- (ii) u prostorijama luke ili aerodroma u koje putnici ne mogu da uđu ako nemaju važeću kartu, i koje služe putnicima da unesu robu na brod ili u avion koji prevozi putnike za naknadu;

(e) plastične kese koje su dizajnirane za ponovnu upotrebu, koje se koriste za robu i proizvode i koje se prodaju potrošačima po cijeni koja nije manja od 70 centi po komadu.“

Iako je dat vrlo detaljan opis vrsta plastičnih kesa koje su predmet ograničenja i onih na koje se primjenjuju izuzeci u skladu s irskim zakonodavstvom, može se naglasiti da se ograničenja mogu primjeniti na mnoge izuzete namjene, kao što je korišćenje plastičnih kesa za svježu ribu i meso, voće, orašasto voće i povrće, mliječne proizvode itd., koje se mogu zamjeniti papirnim kesama, kartonskim kutijama ili sličnim rješenjima.

U Maroku je, od 2016. godine, zabranjena proizvodnja, uvoz, izvoz, prodaja i upotreba plastičnih kesa. Zabrana se primjenjuje na sve plastične kese izuzev kesa za sektore poljoprivrede i industrije i kesa za smeće koje se koriste u domaćinstvima. It was prohibited the manufacture, import, export, sale and use of plastic bags. It applies to all plastic bags except those for agricultural and industrial sectors as well as household waste collection. Izotermalne kese i kese za zamrzivače su takođe izuzete. Ovaj primjer je slijedila Kenija, kao i mnoge druge zemlje.

PROTIV: Podjela plastičnih kesa na „lake“ i „vrlo lake“ da bi im se odredio različit tretman može dovesti do promjene proizvodnje kao i razvoja crnog tržišta što rezultira povećanjem umjesto smanjenjem plastičnog otpada.

U Portugaliji su zabranjene lake kese nosiljke (čija je debljina ispod 50 mikrona). Supermarketi su našli način da zaobiđu ovo pravilo, prodajući deblje plastične kese (koje nisu biorazgradive) za 10 centi po komadu. Male prodavnice još uvijek koriste lake kese nosiljke uprkos tome što su zabranjene. Predloženo rješenje za primjer iz Portugalije je da se zabrana proširi na SVE plastične kese, bez obzira na njihovu debljinu.

2. SPREČAVANJE STVARANJA PLASTIČNOG OTPADA

U skladu s članom 2 Uredbe o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže i rada tog sistema ("Službeni list Crne Gore", br. 042/12 od 31.07.2012), ova Uredba se primjenjuje „na ambalažu **koja se stavlja na tržište** i otpadnu ambalažu“, međutim, sama uredba se isključivo bavi otpadnom ambalažom, ne uzimajući u obzir čitavi životni vijek ovih proizvoda od nastanka do momenta kada postaju otpad.

PREPORUKA 2

U odredbama vezanim za prevenciju nastajanja otpada treba imati u vidu mjere za smanjenje potrošnje plastičnih kesa, definisane kao obavezujuće zakonske odredbe a ne samo kao dio Državnog plana upravljanja otpadom.

Na primjer, obavezati subjekte koji na prodajnim mjestima potrošačima uz naknadu ustupaju plastične kese da istaknu natpise kojima se preporučuje štedljiva, višekratna upotreba, i ohrabriti upotrebu platnenih ili nosiljki od drugih izdržljivih materijala. To se takođe može upotpuniti porukama koje su štampane direktno na kesama, sa navođenjem činjenica o štetnom uticaju plastičnih kesa.

*PRIMJER - ČLAN 14A PRAVILNIKA O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O AMBALAŽI I
OTPADNOJ AMBALAŽI, REPUBLIKE HRVATSKE:*

»Smanjenje potrošnje plastičnih vrećica za nošenje

Članak 14.a

(1) Prodavatelj mora sve lagane plastične vrećice za nošenje naplatiti potrošaču na prodajnom mjestu robe ili proizvoda.

(2) Prodavatelj je obavezan na mjestima na kojima besplatno daje vrlo lagane plastične vrećice za nošenje istaknuti vidljivu obavijest potrošačima o štedljivom i racionalnom korištenju ovih vrećica oznakom sadržaja »VREĆICE KORISTITE ŠTEDLJIVO«.

ZA I PROTIV:

ZA: Princip hijerarhije otpada daje apsolutan prioritet sprečavanju stvaranja otpada. Pored strategija za podizanje javne svijesti o sprečavanju nastajanja specifičnih vrsta otpada, neophodno je pravno regulisati i sprovoditi mjere sprečavanja nastanka otpada.

PROTIV: Apelovanje na građane čija svijest o negativnom uticaju plastičnog otpada još nije na visokom nivou može biti neproduktivno jer se oslanja na dobrovoljnu aktivnost pojedinaca i može doprinijeti sporom povećanju svijesti o ovom problemu. Stoga treba upotrijebiti, jače, pravno obavezujuće instrumente da bi se postigli očekivani rezultati smanjenja plastičnog otpada.

3. ANALIZA OPCIIJA PREDLOŽENIH DIREKTIVOM (EU) 2015/720 I DRUGIH OPCIIJA KOJE SU KORISTILE DRŽAVE ČLANICE EU

Mjere koje predlaže Direktiva (EU) 2015/720 ograničene su na sljedeće:

- smanjenje potrošnje plastičnih kesa na 90 komada po osobi godišnje do 2019. godine; i
- smanjenje potrošnje plastičnih kesa na 40 komada po osobi godišnje do 2025. godine ili
- zabrana besplatne distribucije plastičnih kesa na prodajnim mjestima do kraja 2018. godine.

Takođe postoji mogućnost ograničenja reklamiranja na plastičnim kesama, pod uslovom da su ta ograničenja proporcionalna i nediskriminatorna.

U svakom slučaju, određene države članice odlučile su se za strožije mjere da bi postigle ciljeve ove direktive.

1. OPCIJA SMANJENJA POTROŠNJE PLASTIČNIH KESA

U Evropskoj uniji se troši do 200 plastičnih kesa po osobi na godišnjem nivou. Samo 7 % se reciklira. Milijarde završavaju kao razbacani otpad širom Evrope, naročito u rijekama, na drveću, na plažama i u moru. To ima ozbiljne ekološke, zdravstvene i ekonomske uticaje iz brojnih razloga: zagađenje, ulazak mikro-plastike u lanac ishrane i njeno širenje iz morskih ekosistema koji su najugroženiji na kopnene ekosisteme do hrane za ljude, troškovi čišćenja prirode itd.

Evropska komisija razvija zajedničku metodologiju za izračunavanje koliko se lakih plastičnih kesa potroši godišnje. Države članice EU izvještavaju Komisiju o svojoj godišnjoj potrošnji od 27. maja 2018. godine.

Na primjer, 2010. godine na tržište EU je stavljeno 95.5 milijardi plastičnih kesa (1.42 miliona tona), od čega je velika većina (92%) bila za jednokratnu upotrebu. U prosjeku, svaka plastična kesa se koristi samo 12 minuta, a da bi se razgradila potrebno joj je između 400 i 1000 godina¹.

Prema gruboj procjeni ZWMNE, svaki građanin Crne Gore potroši do 600 plastičnih kesa godišnje.

ZA I PROTIV

ZA: Mjera za smanjenje potrošnje plastičnih kesa na 40 komada po osobi godišnje do 2025. godine je mjerljiva aktivnost čije je rezultate lako predstaviti.

PROTIV: Mjera nije dovoljno ambiciozna. Još uvijek ne postoji zajednička metodologija za izračunavanje potrošnje plastičnih kesa po osobi na godišnjem nivou. Ne postoje podaci o potrošnji plastičnih kesa u Crnoj Gori. Direktiva (EU) 2015/720 ne pruža uputstva kako postići ova smanjenja potrošnje. Takođe, ukoliko se u obzir uzmu samo lake plastične kese, kao što je prethodno objašnjeno na primjeru Portugalije, može doći do povećane upotrebe debljih plastičnih kesa, čime se ne rješava problem plastičnog otpada koji nije biorazgradiv.

2. OPCIJA ZABRANE BESPLATNE DISTRIBUCIJE

U brojnim državama članicama EU plastične kese više nisu dostupne besplatno u prodavnicama. Neke države članice, kao što su Danska, Finska i Luksemburg već su ostvarile zavidne rezultate. U Irskoj, na primjer, od uvođenja naknade 2002. godine, potrošnja plastičnih kesa za jednokratnu upotrebu smanjena je sa 328 kesa po osobi godišnje na svega 18 – što predstavlja smanjenje od gotovo 95 %. U Velikoj Britaniji i Holandiji takođe su uvedene naknade za plastične kese. Dok je cijena kese u Velikoj Britaniji 5 penija, u Holandiji vlasnici prodavnica imaju slobodu da odrede cijenu koju naplaćuju, a preporučena cijena je 25 centi. U prosjeku, vlasnici prodavnica u Holandiji naplaćuju 6.9 centi po kesi. Robne kuće i male privatne prodavnice naplaćuju kesu oko 10 centi. U izuzetnim slučajevima kesa može da košta do 29 centi.

¹ <https://www.greenpeace.org/new-zealand/press-release/greenpeace-launches-campaign-to-ban-single-use-plastic-bags-in-nz/>

Bez obzira na nedostatak podrške i ekonomskih povlastica, broj prodavnica koje prodaju robu bez ikakve ambalaže eksponencijalno je porastao tokom posljednjih godina (postoji preko 500 takvih prodavnica u Evropi) i predstavljale su mogućnost za kreiranje novih radnih mjesta čak i tokom recesije².

ZA I PROTIV

ZA: U Irskoj je cijena od 15 centi po kesi imala efekat smanjenja potrošnje.

PROTIV: Primjer Velike Britanije gdje je cijena plastične kese 5 penija, pokazao je da potrošači više ne vode računa o 5 penija da bi koristili plastičnu kesu, tako da potrošnja pokazuje znake ponovnog povećanja nakon uvođenja naknade u julu 2016. godine. Predloženo rješenje u Velikoj Britaniji je da se naknada drastično poveća na 1 funtu (£). U Crnoj Gori potrošači plaćaju plastične kese. Cijena se kreće od 3 do 5 centi. Očigledno je da simbolična cijena plastične kese ne mijenja navike potrošača. U Crnoj Gori bi izbor ove mjere predstavljao *status quo* (*nepromjenjeno stanje*), bez aktivnosti na smanjenju upotrebe plastičnih kesa.

---

3. OPCIJA OGRANIČENJA REKLAMIRANJA NA PLASTIČNIM KESAMA

Ova mjera je dodatna mjera u odnosu na druge mjere ograničenja. U Direktivi EU insistira se na tome da ovakva ograničenja moraju biti proporcionalna i nediskriminatorna. .

ZA I PROTIV

ZA: Reklamni materijal se po pravilu distribuira besplatno. Plastične kese su izuzetak, gdje potrošač plaća za reklamni materijal. Postoji ustaljena praksa u supermarketima u Crnoj Gori da se svakom potrošaču daju kese koje nisu neophodne. Stoga, potrošač plaća za nepotrebnu robu, više doprinosi zagađenju životne sredine i plaća reklamni materijal velikim supermarketima. Ova mjera može pomoći da supermarketi smanje svoju korist od preterane distribucije plastičnih kesa.

Direktivom EU predviđa se usvajanje implementacionog akta kojim se zahtijevaju oznake ili etikete kojima bi se obezbijedilo prepoznavanje biorazgradivih i kompostirajućih kesa nosiljki širom Unije, kao i pružanje tačnih informacija potrošačima o mogućnostima kompostiranja tih kesa. Da bi te informacije bile vidljive, na njih ne treba da negativno utiču reklame na kesi.

PROTIV: Može se smatrati da prodavci imaju pravo da se reklamiraju na kesama koje su u radnjama dostupne potrošačima. Oduzimanje tog prava može stvoriti poteškoće za uključivanje velikih lanaca supermarketa u akciju smanjenja potrošnje plastičnih kesa.

---

4. OPCIJA ZABRANE ODREĐENIH VRSTA PLASTIČNIH KESA

1. Lake plastične kese

Direktiva (EU) 2015/720 uvodi pojam „razbacivanja otpada“ (littering) koji je karakterističan za plastične kese koje zbog svoje male težine, pod uticajem vjetra, često završavaju u životnoj sredini (na granama drveća, u

---

² Više detalja dostupno na: <https://bepakt.com/>

vodnim tijelima). Pored vizuelnog narušavanja životne sredine koje je vrlo intenzivno, razbacivanje otpadnih plastičnih kesa dovodi do zagađenja životne sredine i pogoršava široko rasprostranjen problem prisustva otpada u vodnim tijelima, ugrožavajući vodene ekosisteme širom svijeta. Mikro-plastika ulazi u lanac ishrane i uzrokuje slučajeve zapetljavanja i davljenja plastikom morskih i kopnenih organizama.

U preambuli Direktive (EU) 2015/720 se navodi da su „Trenutne stope reciklaže lakih kesa nosiljki vrlo niske, i zbog brojnih praktičnih i ekonomskih poteškoća, ne očekuje se da će u bliskoj budućnosti dotići značajan nivo.”

ZA I PROTIV

ZA: Deblje plastične kese se mogu ponovo upotrebljavati i većina ljudi koristi plastične kese za kupovinu kao kese za smeće. Ako se sve one zamjene kompostabilnim kesama dozvoljenim u EU, bilo bi dobro da se one mogu koristiti za smeće ili da se ponudi održiva alternativa.

PROTIV: Analiza dosadašnje međunarodne prakse pokazala je da se zabrana može proširiti na sve plastične kese, bez obzira na njihovu debljinu, jer se njihova proizvodnja može lako prebaciti na kese koje su tik iznad propisane granice od 50 mikrona i nastaviti s uobičajenim poslovanjem bez kršenja zakona, ali uopšte ne doprinoseći smanjenju plastičnog otpada. To takođe znači da ćemo koristiti više plastičnog materijala za kese za smeće (jer će takve kese biti samo jednom ponovno korišćene kao kese za smeće).

O zagađenju mikro-plastikom u Evropskoj strategiji o plastici i cirkularnoj ekonomiji: „Novi izvori razbacivanja plastike su takođe u usponu, predstavljajući dodatne prijetnje za zdravlje ljudi i životnu sredinu. Mikro-plastika, sitni fragmenti plastike veličine ispod 5mm, akumuliraju se u moru, gdje njihova mala veličina omogućava morskim organizmima da ih lako progutaju. Oni takođe mogu doći u lanac ishrane. Skorašnje studije pronašle su mikroplastiku u vazduhu, pijaćoj vodi i hrani kao što je so i med, sa još nepoznatim uticajem na zdravlje ljudi. Ukupno se procjenjuje da se između 75 000

i 300 000 tona mikroplastike ispusti u životnu sredinu svake godine u Evropskoj uniji. Dok veća količina mikroplastike nastaje fragmentacijom većih djelova plastičnog otpada, značajne količine dospijevaju u životnu sredinu direktno, čineći još većim izazov njihovog praćenja i sprečavanja.“

2. „Okso-biorazgradive“ ili „okso-razgradive“ plastične kese

Neke plastične kese označene su kao „okso-biorazgradive“ ili „okso-razgradive“ od strane njihovih proizvođača. U takvim kesama, aditivi su inkorporirani u konvencionalnu plastiku. Zbog prisustva tih aditiva, plastika se raspada tokom vremena na sitne čestice koje ostaju u životnoj sredini. Stoga navođenje tih kesa kao „biorazgradivih“ može predstavljati dovođenje u zabludu, jer one ne mogu biti rješenje za razbacivanje otpada, naprotiv, one povećavaju zagađenje. Komisija je ispitala uticaj okso-razgradivih plastičnih kesa nosiljki na životnu sredinu i dostavila izvještaj Evropskom parlamentu i Savjetu³.

U zaključcima ovog izvještaja navodi se da je veliki broj naučnika, međunarodnih i vladinih institucija, testnih laboratorija, sindikalnih udruženja proizvođača plastike, eksperata za reciklažu i drugih eksperata došao do zaključka da okso-razgradiva plastika nije pogodna za dugotrajnu upotrebu, recikliranje ili kompostiranje. Tvrdnje kojima se okso-razgradiva plastika predstavlja kao okso-biorazgradiva i kao rješenje protiv razbacivanja smeća, naročito tvrdnje da njihovo raspadanje ne ostavlja za sobom nikakve fragmente i toksične ostatke nisu potkrijepljene dokazima. Kako nema dokaza o njihovom pozitivnom efektu na životnu sredinu, a nasuprot tome postoje indikacije o negativnim efektima i imajući u vidu tvrdnje koje mogu potrošače dovesti u zabludu koja će rezultirati daljim razbacivanjem smeća, u kontekstu Evropske strategije o plastici započeo je proces restrikcije okso-plastike.

U skladu s „Evropskom strategijom o plastici i cirkularnoj ekonomiji“: „... za određene alternativne materijale za koje se tvrdi da su biorazgradivi, kao što je „okso-razgradiva plastika“, ustanovljeno je da ne nude dokazane ekološke prednosti u odnosu na konvencionalnu plastiku, dok njihova brza fragmentacija na čestice mikroplastike izaziva zabrinutost. Stoga je Komisija započela rad s namjerom da zabrani upotrebu okso-plastike u Evropskoj uniji“⁴

PREPORUKA 4

Imajući u vidu objašnjenja navedenih naučnih saznanja, treba zabraniti „okso-biorazgradive“ i „okso-razgradive“ plastične kese.

PRIMJER - ČLAN L. 541-10-5 ZAKONA O ŽIVOTNOJ SREDINI REPUBLIKE FRANCUSKE:

„II.-Proizvodnja, distribucija, prodaja, ustupanje i upotreba ambalaže ili kesa izrađenih u cijelosti ili djelimično od okso-razgradive plastike je zabranjena. Okso-razgradiva plastika je razgradiva ali je mikro-organizmi ne

---

³ REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on the impact of the use of oxo-degradable plastic, including oxo-degradable plastic carrier bags, on the environment <http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/oxo-plastics.pdf>

⁴ In line with REACH procedures for restricting substances that pose a risk to the environment or health, the Commission has requested the European Chemicals Agency to review the scientific basis for taking regulatory action at EU level

moгу asimilovati, te nije kompostabilna u skladu sa standardima koji se primjenjuju na organsku razgradnju plastike.“

ZA I PROTIV

ZA: Zabrana okso-razgradivog materijala za izradu svih vrsta kesa obezbjeđuje smanjenje zagađivanja. Time se potrošači neće dovoditi u zabludu jer će to biti transparentno, potrebno je samo dobro informisati sektor maloprodaje.

CONTRA: Ne postoje argumenti u korist okso-razgradivog materijala.

3. Biorazgradive i kompostabilne plastične kese

U preambuli Direktive (EU) 2015/720 se navodi da evropski standard EN 13432 o „Zahtjevima za ambalažu koja se može razgraditi kompostiranjem i biorazgradnjom – Šema testiranja i ocjena kriterijuma za finalno prihvatanje ambalaže“ utvrđuje karakteristike koje materijal mora da ima da bi se smatrao kompostabilnim, naime da se može reciklirati kroz proces organske prerade koji se sastoji od kompostiranja i anaerobne digestije.

Komisija treba da zatraži od Evropskog odbora za standardizaciju da izradi poseban standard za ambalažu koja se može kompostirati u kućnim uslovima. Dalje, u članu 8a ove direktive navodi se sljedeće: „Do 27. maja 2017. godine Komisija će usvojiti implementacioni akt kojim se utvrđuju specifikacije oznaka kojima će se obezbjeđiti prepoznavanje biorazgradivih i kompostabilnih plastičnih kesa nosiljki na nivou Unije i pružanje tačnih informacija potrošačima o mogućnosti kompostiranja takvih kesa. Taj akt za implementaciju usvojiće se u skladu s regulatornom procedurom navedenom u članu 21 stav 2.

U roku od najviše osamnaest mjeseci od usvajanja takvog akta za implementaciju, države članice će osigurati da biorazgradive i kompostabilne plastične kese nosiljke budu obilježene u skladu sa specifikacijama utvrđenim u tom aktu za implementaciju.“

Za sada ovaj implementacioni akt još nije usvojen.

PREPORUKA 5

Da bi se prevazišla potreba za upotrebom plastičnih kesa i istovremeno zaštitila životna sredina, moguće je dozvoliti isključivo biorazgradive i kompostabilne plastične kese.

Prva država članica koja je primjenila potpunu zabranu plastičnih kesa bila je Italija, izuzimajući samo kese koje ispunjavaju standard kompostabilnosti EN 13432. Isprva, kaznene odredbe su bile blokirane od strane Evropske komisije, da bi se ispitali rizici vezani za princip slobodnog tržišta. Od avgusta 2014. godine, kazneni sistem je potpuno operativan, a finalno zeleno svjetlo dato je Direktivom 2015/720. Kazne su stroge u rasponu od 2.500 do 100.000 €.

PRIMJER - ČLAN L. 541-10-5 ZAKONA O ŽIVOTNOJ SREDINI REPUBLIKE FRANCUSKE:

1. Od 1. januara 2016. godine zabranjuje se besplatno ustupanje ili ustpanje uz nadoknadu plastičnih kesa za jednokratnu upotrebu na mjestu prodaje;

2. Od 1. januara 2017. godine zabranjuje se besplatno ustupanje ili ustpanje uz nadoknadu plastičnih kesa za jednokratnu upotrebu koje nijesu kese nosiljke na mjestu prodaje, osim kesa kompostabilnih u domaćinstvu i kesa koje se potpuno ili djelimično sastoje od kompostabilnih materijala.

Posebnim podzakonskim aktom utvrđuje se minimum biorazgradivog sadržaja i način na koji se on progresivno povećava, kao i način informisanja potrošača o sastavu i upotrebi plastičnih kesa.

INFORMACIJE O STANDARDU EN 13432

Usklađeni evropski standard za kompostabilnu i biorazgradivu ambalažu - EN 13432:2000 – “Ambalaža: zahtjevi za ambalažu koja se može razgraditi kompostiranjem ili biorazgradnjom”

Ključna komponenta standarda EN 13432 je potreba za preradom ambalažnog otpada industrijskim kompostiranjem. Standard definiše program za ispitivanje i kriterijume ispitivanja koje mora da zadovolji kompostabilna ambalaža. Kako je EN 13432 usklađeni standard, sva ambalaža koja je u skladu s ovim standardom je automatski u skladu s zahtjevima Direktive o ambalaži u pogledu prerade/razgradnje nakon upotrebe. Zahtjevi standarda 13432 uvršteni su u program provjere sertifikacije znaka „OK kompost“ bez ikakvih izmjena. Ispunjenost zahtjeva se ispituje u sklopu početne sertifikacije, ali se nastavlja s praćenjem njihove ispunjenosti na tržištu, od strane ovlašćenog trećeg lica.

Ključni zahtjevi su:

- Hemijski sastav: standard propisuje granične vrijednosti sadržaja lako isparljivih organskih jedinjenja, teških metala (Cu, Zn, Ni, Cd, Pb, Hg, Cr, Mo, Se, As) i fluora
- Biorazgradivost: hemijska razgradnja na CO₂, vodu i minerale. U skladu sa standardom najmanje 90% materijala treba da se razgradi kroz biološku aktivnost u roku od 6 mjeseci.
- Raspadanje: fizičko raspadanje proizvoda na sitne dijelove. Nakon 12 nedjelja najmanje 90% proizvoda treba da prođe kroz sito s otvorima 2 x 2 mm.
- Kvalitet finalnog komposta i ekotoksičnost: kvalitet komposta ne smije da opada zbog dodatog plastičnog materijala. Standardom se utvrđuje provjera testovima ekotoksičnosti: to podrazumijeva vršenje ispitivanja da li je klijanje i proizvodnja biomase biljaka pod negativnim uticajem kompostirane ambalaže.

PREPORUKA 5

Preporučuje se da se u novom Zakonu o upravljanju otpadom utvrdi pravni osnov kojim će se prenijeti implementacioni akt EU kada on bude usvojen, kako bi se obezbjedilo prepoznavanje biorazgradivih i kompostabilnih plastičnih kesa nosiljki u skladu s najboljom praksom EU.

ZA I PROTIV

ZA: U kombinaciji sa smanjenjem potrošnje plastičnih kesa (vidjeti prethodne preporuke) korišćenje kompostabilnih materijala za izradu plastičnih kesa nosiljki će drastično smanjiti zagađenje kesama koje još uvijek budu dospjevale u životnu sredinu nakon usvajanja uredbe.

U skladu s "Evropskom strategijom o plastici i cirkularnoj ekonomiji: „ ... povećani udio tržišta plastike sa biorazgradivim karakteristikama donosi nove mogućnosti kao i rizike. U nedostatku jasnog označavanja i obilježavanja namjenjenog potrošačima i odgovarajućeg prikupljanja i tretmana otpada to može doprinijeti ispuštanju plastike u životnu sredinu i stvoriti probleme pri mehaničkom recikliranju. Sa druge strane, biorazgradiva plastika svakako ima ulogu u određenim primjenama i inovativni napori na ovom polju su dobrodošli.

Uspostavljanje jasnog regulatornog okvira za plastiku s karakteristikama biorazgradivosti

Da bi se odgovorilo na visok stepen ispuštanja plastike u životnu sredinu i negativne efekte toga, tražena su rješenja vezana za kreiranje biorazgradive i kompostabilne plastike. Ciljanje primjene kao što je korišćenje kompostabilnih plastičnih kesa za odvojeno sakupljanje organskog otpada pokazalo je pozitivne rezultate; takođe, postoje standardi koji su razvijeni za specifične primjene.

Ipak, plastika koja je dostupna u posljednje vrijeme označena kao biorazgradiva uglavnom se razlaže pod specifičnim uslovima koji se ne mogu lako naći u prirodnoj životnoj sredini i stoga i dalje mogu predstavljati prijetnju za ekosisteme. Biorazgradivost u morskoj životnoj sredini je poseban izaziv. Pored toga, plastika koja je označena kao kompostabilna nije uvijek kompostabilna u domaćinstvu..."

PROTIV: Ova vrsta materijala je skuplja pa može predstavljati dodatno opterećenje za potrošače (one koji ne promjene svoje navike u pogledu potrošnje plastičnih kesa), i sektor maloprodaje.